

Tatry

Vysoké, Belianske, Západné

TURISTICKÝ SPRIEVODCA
história • pamiatky • príroda • turistika

Tatry

Vysoké, Belianske, Západné

Juraj Kucharík

TURISTICKÝ SPRIEVODCA

história • pamiatky • prechádzky • informácie

Autor ďakuje za vecné pripomienky Danielovi Kollárovi, Jánovi Lacikovi a Martine Petránovej.

Tatry

Vysoké, Belianske, Západné

Turistický sprievodca

1. vydanie, 2019

© Autor textu: Juraj Kucharík

Zodpovedný redaktor a editor: Daniel Kollár

Technický redaktor: Marianna Lázničková

© Fotografie: Juraj Kucharík (145), Ján Lacika (71), Daniel Kollár (42), Zuzana Kollárová (24), Tibor Kollár (8), Libor Láznička (6), Peter Chromek (5), Ivan Kňaze (5), Viera Poláková (5), Pavol Papp (4), Pavol Gavlák (3), František Turanský (3), Viera Vrabčeková (2), Kristína Vičíková (1),

Roman Vittek (1) a archív vydavateľstva DAJAMA

Fotografia na obálke: Malá Studená dolina (Juraj Kucharík)

Jazyková úprava: Martina Petránová

Ručne maľované mapy: © Vydavateľstvo CBS, spol. s r. o., www.malovane-mapy.sk

Mapy: © MAPA Slovakia Editor, spol. s r. o. a Ján Lacika

Výrezy máp: © Kartografie HP a SHOCart, www.kartografiehp.cz

© Dizajn a typografia: Marianna Lázničková

Tlač: NIKARA, Krupina

Akékoľvek, hoci aj čiastočné použitie diela je dovolené len s písomným súhlasom vydavateľstva DAJAMA.

© RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA

Karľovské rameno 4b, 841 04 Bratislava

tel.: +421 918 320 117, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA v roku 2019 ako svoju 309. publikáciu.

ISBN 978-80-8136-098-5

Obsah

Slovo autora	5
Tatry na mape	6
Typické Tatry	8
To najlepšie v Tatrách	13
Príroda Tatier	14
Dejiny Tatier	22
Oblasti Tatier	30
Východné Tatry (Vysoké a Belianske)	33
Východiská túr	34
Doliny a štíty	76
Turistické trasy	122
Podtatranské obce	144
Západné Tatry	149
Východiská túr	150
Doliny a štíty	158
Turistické trasy	188
Turistika	211
Kultúra a voľný čas	228
Praktické informácie	232

Milí čitatelia,

tatranský región považujú mnohí domáci a tiež zahraniční turisti za najkrajší „kút“ Slovenska. Tatry skutočne vynikajú nielen v porovnaní s inými slovenskými pohoriami, ale i v širšom európskom kontexte. Tatry, resp. ich celok Vysoké Tatry, sú najvyššou časťou celých Karpát. Zároveň sú najvyšším európskym vnútrozemským pohorím v oblasti medzi Alpami, Kaukazom, Uralom a Severným ľadovým oceánom. Aj preto vošli do povedomia verejnosti ako „miniaturne Alpy“ či „najmenšie veľhory sveta“. Slovenská časť Tatier má 610 km², čo sú približne štyri pätiny ich celej rozlohy. Ich menšia časť zasahuje do susedného Poľska. Územie slovenskej časti zodpovedá približne 1,7-násobku rozlohy Bratislavy či 1,2-násobku rozlohy Prahy. Je pozoruhodné, že na takomto pomerne malom území sa sústreďujú taká výnimočná, rozdielna a pestrá koncentrácia prírodných krás, ako sú vysoké štíty, ľadovcové doliny, vodopády, plesá, bohatá kvetena či divo žijúca zver, obývajúca pohorie od ľadových čias. Častokrát si pod pomenovaním Tatry vybavujeme iba ich najvyššiu časť – Vysoké Tatry. Ich rovnako dôležitou súčasťou sú však aj Belianske a Západné Tatry, ktoré sú plošne vôbec najväčšie. Na väčšine územia sa rozkladá Tatranský národný park, ktorý bol vyhlásený ako prvý na Slovensku.

Tatry vnímame, prirodzene, predovšetkým prostredníctvom ich prírodných krás. Pohorie je však zároveň veľmi zaujímavou oblasťou aj z pohľadu aktívité človeka, ktorý krajinu ovplyvnil z rôznych hľadísk. Tatry síce svojím územím historicky spadali pod regióny Spiš, Liptov a Orava, no do veľkej miery sa vyprofilovali ako samostatný územný celok. Spočiatku ich spoznávali pastieri, lovci či hľadači bájných pokladov, časom sa stali predmetom záujmu učencov a najneskôr od 18. storočia sa profilovali aj ako oblasť cestovného ruchu, čomu výrazne napomohlo založenie osady Starý Smokovec v roku 1793. Tatry, a to najmä Vysoké, sa kreovali ako stredisko turistiky a kúpeľnej, klimatickej liečby. Na prelome 19. a 20. storočia, v medzivojnovom období a tiež v šesťdesiatych rokoch 20. storočia tu vzniklo viacero zaujímavých stavieb. Tie dnes tvoria osobitnú kategóriu pamiatok v pestrej škále slovenskej architektúry. Stavební inžinieri prekonalí tiež rôzne slovenské, ba aj medzinárodné rekordy v súvislosti s budovaním dopravnej infraštruktúry, a tak v Tatrách môžeme vidieť aj zaujímavé technické pamiatky. Samostatnou etapou tatranských dejín je vývoj ochrany prírody, rozvoj turistiky či množstvo uskutočnených športových podujatí.

V roku 2018 vyšiel v tejto edícii sprievodca Spiš s podtitulom Slovenský raj, Levoča, Kežmarok. Vtedy bolo mojim pôvodným zámerom vydať turistického sprievodcu s titulom Vysoké Tatry a Spiš, čím som chcel apelovať na to, že práve Vysoké Tatry historicky spadali do spišského regiónu. Množstvo prírodných a kultúrnych krás v takomto územnom vymedzení sa však až príveľmi začalo nabaľovať. Editor preto prišiel s návrhom vydať Vysoké Tatry ako voľné pokračovanie v podobe titulu Tatry spolu s Belianskymi a Západnými Tatrami. Takto pripraveného sprievodcu držíte práve v rukách...

Tatry vo mne vzbudzovali rešpekt a údiv už od detských čias. V tom období boli pre mňa hlavným lákadlom lanovky, električky, zubačka a neutichajúca túžba neustále nimi cestovať. Časom sa (detskými očami vnímaná) „nútená“ pešia turistika premenila v želanie zdolávať vrchoľy a nakoniec v uspokojivý pocit z pokorených výšok a výhľadov z nich. Dnes je to najmä radosť a načerpanie energie z pobytu v prírode.

Prajem vám, milí čitatelia, príjemné čítanie a verím, že prostredníctvom tohto sprievodcu aj inšpiratívne spoznávanie prírodných a kultúrnych krás – či už vo Vysokých, Belianskych, alebo v Západných Tatrách. Želám vám veľa šťastných kilometrov v nohách v krásnej tatranskej prírode!

Juraj Kucharík

Tatry na mape

Tatry sú pohorím na severe Slovenska. Ich územím prechádza štátna hranica medzi Slovenskom a Poľskom, pričom ich väčšia časť, takmer štyri pätiny, sa nachádza na slovenskej strane. Tatry sú najvyšším pohorím v celom horskom systéme Karpát, ktorý prechádza naprieč územím ôsmich európskych krajín v dĺžke viac ako 1 400 km. Hlavný hrebeň Tatier má vyše 75 km a tiahne sa od Hutianskeho sedla pri obci Hutý, ktoré oddeľuje Západné Tatry od Skorušinských a Chočských vrchov, po sedlo Pod Príslopom pri obci Ždiar, ktoré oddeľuje Belianske Tatry od Spišskej Magury. Tatry sa členia na dva podcelky: Západné Tatry a Východné Tatry. Východné Tatry sa ďalej delia na Vysoké Tatry a Belianske Tatry. Zatiaľ čo Západné Tatry patria do historických regiónov Liptov a Orava, Vysoké a Belianske Tatry zasahujú do regiónu Spiša. V rámci posledného územnosprávneho členenia Slovenska v roku 1996 sa Tatry ocitli na území dvoch vyšších územných celkov, a to Žilinského a Prešovského kraja, resp. troch okresov – Poprad, Liptovský Mikuláš, Tvrdošín (a časť ochranného pásma zasahuje aj do okresu Kežmarok).

Tabuľka vzdialeností*:

Tatry

Tatranská Lomnica	7 km
Štrbské Pleso	16 km
Ždiar	22 km
Tatranská Javorina	33 km
Pribylina	39 km
Žiar	55 km
Zuberec	68 km

Slovensko

Poprad	15 km
Košice	115 km
Banská Bystrica	125 km
Žilina	150 km
Bratislava	330 km

Európa

Krakov	140 km
Budapešť	270 km
Brno	360 km
Viedeň	410 km
Varšava	450 km
Praha	560 km
Belehrad	630 km
Berlín	730 km
Kyjev	870 km
Bukurešť	960 km
Brusel	1 460 km
Helsinki	1 530 km
Paríž	1 510 km
Rím	1 520 km
Moskva	1 600 km
Londýn	1 790 km

* Vzdialenosti sú uvedené od Starého Smokovca

Západné Tatry majú rozlohu 380 km², z toho 286 km² na území Slovenska.

Bystrá (2248 m) je najvyšším vrchom Západných Tatier.

Liptovská kotlina

Základné informácie:
Rozloha: 785 km² (na Slovensku 610 km²)
Krajiny: Slovenská republika, Poľská republika
Okresy: Poprad, Liptovský Mikuláš, Tvrdošín (na Slovensku)
Regióny: Spiš, Liptov, Orava (na Slovensku)
Najvyšší vrch: Gerlachovský štít (2654 m)
Najvyšší lanovkou dostupný vrch: Lomnický štít (2634 m)
Najvyšší turisticky dostupný vrch: Rysy (2499 m)

Vysoké Tatry sú najvyššou časťou Tatier, ako aj celých Karpát. Desiat štítov a veží presahuje výšku 2600 m. Majú rozlohu 341 km², z toho 260 km² patrí Slovensku. Susedné Západné Tatry prevyšujú o asi 400 m, Belianske o zhruba 500 m.

Tatry sú súčasťou európskeho horského masívu Karpáty.

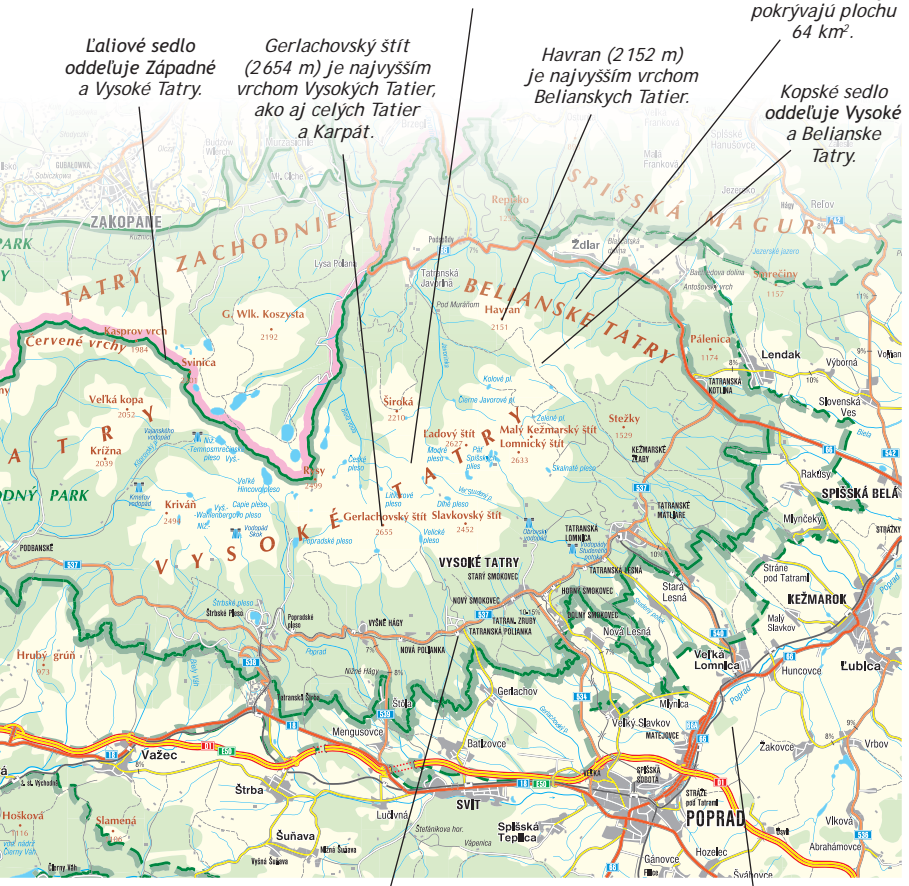
Belianske Tatry pokrývajú plochu 64 km².

Laliové sedlo oddeľuje Západné a Vysoké Tatry.

Gerlachovský štít (2654 m) je najvyšším vrchom Vysokých Tatier, ako aj celých Tatier a Karpát.

Havran (2152 m) je najvyšším vrchom Belianskych Tatier.

Kopské sedlo oddeľuje Vysoké a Belianske Tatry.

Podhorie

Popradská kotlina

Typické Tatry

Tatranské superlatívy

V Tatrách nájdeme viacero zaujímavostí, ktoré majú predponu „naj“. Sú najvyšším pohorím na Slovensku, nachádza sa tu najväčšie i najhlbšie slovenské jazero a patria k najchladnejším územiám na Slovensku. Vysoké Tatry sú najvyšším vnútrozemským pohorím v oblasti medzi Alpami, Kaukazom, Uralom a Severným ľadovým oceánom vôbec, takže viaceré tunajšie výškové rekordy sú nielen „naj“ na Slovensku, ale aj v tomto európskom regióne. Najvyšším vrchom je Gerlachovský štít, najvyšším lanovkou dostupným končiarom je Lomnický štít. Na jeho vrchole sa nachádza najvyššie položené obývané miesto, observatórium, stanica lanovky i malá botanická záhrada. Tatry

patria bez pochyb k najkrajším častiam Slovenska a svojimi prírodnými krásami vynikajú aj v rámci Európy. Tešia sa tiež záujmu turistov; každoročne patria k najnavštevovanejším častiam Slovenska.

Tatranské endemity

Endemity je živočíšny alebo rastlinný druh, ktorý sa vyskytuje len na jednom špecifickom území a nikde inde na svete.

Do úvahy sa pritom berie iba jeho prirodzený výskyt. V rámci fauny a flóry sa v Tatrách vyskytuje hneď niekoľko endemitov. Azda najznámejšie sú kamzík vrchovský, svišť vrchovský, tatranský a hraboš snežný, ktoré sú zároveň glaciálnymi relikťami, teda organizmami z čias doby ľadovej. Medzi rastlinné tatranské endemity sa radia iskerník vysokotatranský, očianka

bezost'ová alebo prvosenika dlhoveká plocholístá. V Tatrách sa vyskytujú aj rôzne západokarpatské endemity.

Chránené územie

Na území Tatier bol v roku 1948, s účinnosťou od 1. januára 1949, vyhlásený Tatranský národný park (TANAP). Je najstarším z deviatich slovenských národných parkov. Delí sa na dva celky: Východné Tatry (Vysoké a Belianske) a Západné Tatry, ktoré sú súčasťou TANAP-u od roku 1987 (dovtedy boli súčasťou ochranného pásma). Vlastné územie národného parku zaberá plochu 738 km², ďalších 307 km² predstavuje ochranné pásmo, kam spadá oblasť okolo Zuberca, lúčna krajina horného Liptova a okraj Popradskej kotliny hraničiaci s Vysokými Tatrami. Najhodnotnejšie a najprísnejšie chránené sú oblasti 27 národných prírodných rezervácií, 23 prírodných rezervácií, 2 chránené areály, 1 národná prírodná pamiatka a 2 prírodné pamiatky, ktoré spolu tvoria asi polovicu územia národného parku. Od roku 1993 je

TANAP súčasťou biosférickej siete rezervácií UNESCO, od roku 2002 sú prírodné rezervácie Tatier v nominácii do Zoznamu UNESCO v rámci prírodného dedičstva. Tatry sú tiež súčasťou sústavy chránených území európskeho významu NATURA 2000. Národný park susedí na severe s poľským Tatrzanskim Parkom Narodowym, vyhláseným v roku 1954. Spolu tvoria cezhraničné chránené územie.

Plesá

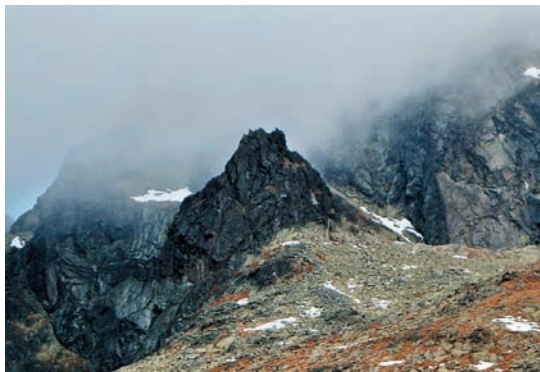
Vysokohorské ľadovcové jazerá, nazývané plesá, ikonicky dotvárajú tatranské doliny. Patria medzi populárne ciele mnohých turistov. Sú pozostatkom činnosti ľadovcov v poslednej dobe ľadovej. Podľa pôvodu sú karové a morénové. Voda vyplnila buď hlboké ľadovcové kotly (kary), alebo zníženejiny ohradené ľadovcovými nánosmi (morénami). Charakteristické pre plesá sú okrúhle tvary. Niektoré postupne zanikajú, prípadne zanikli už úplne. Neexistuje presne stanovené pravidlo, ktorá vodná plocha ešte je plesom, a ktorá nie. Najviac plies

sa nachádza vo Vysokých Tatrách. Azda najznámejšie sú Štrbské a Popradské pleso, najväčšie v slovenskej časti Tatier je Veľké Hincovo pleso s rozlohou viac ako 20 futbalových ihrísk. Najvyššie položené stále pleso je Modré pleso vo výške až 2 189 m. Plesá fascinovali ľudí už v minulosti. Dokonca sa mnohí domnievali, že plesá sú akési „oká morí“, teda jazerá spojené tajomným podzemím s morom a pri opise prírody im venovali zvláštnu pozornosť. Plošne najväčšie pleso Tatier, ktoré sa nachádza v ich poľskej časti, sa nazýva Morské Oko. Dodnes tak názvom pripomína niekdajšie predstavy ľudí.

Tatranské počasie

Slovným spojením „typické tatranské počasie“ sa niekedy označuje chladné alebo veľmi premenlivé počasie. Počasie v Tatrách je ovplyvnené ich vnútrozemskou polohou a výškou, pričom teplota ubúda so zvyšujúcou sa nadmorskou výškou. S výškou zároveň spravidla rastie aj množstvo zrážok. Nestálosť tatranského počasia sa prejavuje najmä od júna do augusta, kedy sa často slnečné

počasie mení na niektorých miestach okolo obeda na búrku s prudkým lejacom. Naopak, najstabilnejšie je počas tzv. babieho leta na prelome septembra a októbra. Obzvlášť pôsobivé pohľady poskytujú horné polohy Tatier v čase zimných inverzií. Vtedy sa ťažší studený vzduch hromadí v nižších polohách, čím podmieňuje vznik hmly alebo oblačnosti v údoliach a kotlinách. Teplejší vzduch je vytlačený do vyšších polôh. Nižšie polohy sa tak ocitnú takmer bez slnečného svitu, zatiaľ čo vyššie polohy nad výškou asi 1 100 m

osvetľuje slnko. Tatranské štíty sa počas takýchto teplotných inverzií ukazujú ponad hustú hmlu, kým údolia a kotliny sú „utepe- né“ v mori oblakov.

Tatranská magistrála

Červeno značkováná Tatranská magistrála je najdlhším súvislým turistickým chodníkom, ktorý prechádza naprieč južnými svahmi Tatier. Myšlienku vybudovať takýto chodník publikoval Hugo Jeltsch už v roku 1903. V tom čase síce niektoré úseky existovali, neboli však prepojené do jedného celku. Dnes

má Tatranská magistrála dĺžku 72 km a optimálny čas na jej zdolanie je tri až štyri dni. Začína na rázcestí Tokariny v Západných Tatrách, prechádza ústím Žiarskej doliny a pokračuje do Podbanského. Tu začína jej vysokotatranská časť (niekedy sa začiatok magistrály uvádza až od Podbanského), ktorá vyššie v horách výraznejšie stúpa a klesá. Trasa vedie okolo Štrbského, Popradského, Batizovského a Velického plesa. Pokračuje na Hrebienok a okolo Zamkovského chaty smeruje až ku Skalnatému plesu. Sedlom pod Svišťovkou, kde kulminuje vo výške 2 023 m, vedie k Zelenému plesu a končí pri Veľkom Bielom plesu, odkiaľ sa možno vydať do oblasti Belianskych Tatier. V minulosti jej časť viedla aj po hrebni Belianskych Tatier, tá však bola z dôvodu ochrany prírody uzavretá. Na magistrálu sa napája väčšina turistických chodníkov smerujúcich prevažne do južných tatranských dolín.

Jaskyne

Na území TANAP-u sa nachádza viac ako 400 jaskýň, pričom počet sa mení v závislosti od preskúmania nových podzemných priestorov. Výskumom jaskýň sa tiež aktualizujú rôzne údaje o nich. Za jaskyňu sa považuje človeku prístupný a prírodnými procesmi vytvorený dutý podzemný priestor, ktorého dĺžka presahuje dva metre a rozmery povrchového otvoru sú menšie ako jeho dĺžka alebo hĺbka. V Tatrách sa nachádza najviac krasových jaskýň, ale vyskytujú sa aj pseudo-krasové jaskyne. Najväčšou je jaskyňa Mesačný tieň, objavená v roku 2004 na území Vysokých Tatier. V súčasnosti je preskúmaných viac ako 34 km chodieb, čo ju už teraz radí na druhé miesto v rebríčku najdlhších jaskýň na Slovensku. Nie je vylúčené, že sa po ďalšom skúmaní dostane na vrchol rebríčka. Hĺbka jaskyne je 451 m. Verejnosti sprístupnené sú Belianska jaskyňa neďaleko Tatranskej Kotliny a Brestovská jaskyňa v Západných Tatrách pri Zubercoch.

Architektúra

Tatry, predovšetkým tie Vysoké, sa môžu pýšiť niekoľkými zaujímavými architektonickými pamiatkami. Ako populárne stredisko cestovného ruchu sa budovali od 19. storočia, kedy bolo založených viacero vysokotatranských osád. Architektúra, niekedy označovaná (v istom zmysle slova chybné) ako „tradičná tatranská“, vychádza z typických predlôh hrazdenej architektúry,

častej tiež v horskom či kúpeľnom prostredí. Medzi jej priekopníkov vo Vysokých Tatrách patrili Gedeon Majunke a Guido Hoepfner. Svoje diela vo Vysokých Tatrách realizovali tiež slávni architekti ako Dušan Jurkovič, Milan Michal Harminc či Bohuslav Fuchs. Vysoké Tatry zažívali veľký stavebný boom aj v súvislosti s prípravami Majstrovstiev sveta v klasických lyžiarskych disciplínach v roku 1970. V uvoľnenej atmosfére šesťdesiatych rokov vzniklo predovšetkým na Štrbskom Plese a v Tatranskej Lomnici niekoľko odvážnych diel. Akými ikonami tohto obdobia sa stali Areál snov, hotel Panoráma či Múzeum TANAP-u.

V okolí Tatier sa niektoré obce pýšia zachovanou ľudovou architektúrou, a to predovšetkým obec Ždiar pod Belianskymi Tatrami, vyhlásená za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry. Pod Západnými Tatrami sa tešia veľkej obľube skanzeny ľudovej architektúry v Pribyline a v Zubercoch.

Kúpele

Vysoké Tatry patria medzi významné kúpeľné strediská na Slovensku, k čomu ich predurčili priaznivé klimatické podmienky. Prvými významnými strediskami liečby boli osady Starý Smokovec a Nový Smokovec. Práve Nový Smokovec je spojený s úspešnou generáciou lekárov

Szontaghovcov. V deväťdesiatych rokoch 19. storočia zaradili tatranské lokality do kategórie klimatických kúpeľov, pričom získali štatúty liečebných ústavov a zotavovní. Pôvodne klimatické sanatória určené na rekreačné účely sa tak postupne menili na špecializované zdravotnícke zariadenia úspešne v oblasti liečby dýchacích ciest. V súvislosti s rozšírením tuberkulózy v Európe bol dokonca v rokoch 1927 až 1929 predložený návrh zákona o vytvorení tzv. tuberkulózovej rezervácie, ktorej cieľom bolo odčleniť sanatórne časti od hotelovej zóny klimatických stredísk. To však bolo v rozpore s cieľmi podnikateľov a rozvojom cestovného ruchu. Nakoniec vzniklo obrovské sanatórium na liečbu tuberkulózy vo Vyšných Hágoch. Okrem chorôb dýchacích ciest sa vysokotatranské ústavy špecializovali aj v oblasti kardiovaskulárnych chorôb, neurologických či gastroenterologických ochorení. Pacientom na kúpeľnej liečbe napomáha pobyt na čistom, vysokohorskom vzduchu, dostatok slnečného žiarenia i prírodné vody. Dnes má

mesto Vysoké Tatry štatút kúpeľného miesta.

Vysokohorské chaty

Tatranské vysokohorské chaty patria medzi najpopulárnejšie ciele mnohých turistov. Poskytujú občerstvenie a spravidla aj turistické ubytovanie vo vysokohorskom prostredí. Sú tiež útočiskami turistov počas nepriaznivého počasia. Ich predchodcami boli rôzne provizórne prístrešky či útulne. Najviac sa ich nachádza vo Vysokých Tatrách. Najstaršou zachovanou chatou je Rainerova útulňa, známa ako „Rainerka“, ktorú otvorili v roku 1865 v súvislosti s rozvojom turistiky v oblasti nad Starým Smokovcom. Najvyššie položená je Chata pod Rysmi (2 250 m), najvyššie stojaca chata

s celoročnou prevádzkou je Téryho chata (2 015 m) v Malej Studenej doline. Jedinou chatou Belianskych Tatier je Chata Plesniviec a v Západných Tatrách sa najväčšej obľube tešia Žiarska chata a Ťatliakova chata.

Netradičná doprava

Už v minulosti sa ľudia snažili dostať do tatranských dolín a na štíty Tatier. Lákali ich povesti o drahých kovoch, ktoré sa mali ukrývať v horách, ale aj snaha pokoriť rôzne rekordy. Rozvoj dopravy, ako aj rastúci „priemysel cestovného ruchu“ išli „ruka v ruke“ s budovaním dopravnej infraštruktúry. Doprava v oblasti Vysokých Tatier nemá v istom slova zmysle na Slovensku obdobu. Už v roku 1896 bola sprevádzkovaná prvá ozubnicová železnica zo Štrby na Štrbské Pleso. Neskôr prepojila vysokotatranské osady električka. Od roku 1908 spája Starý Smokovec s Hrebienkom pozemná lanová dráha. V roku 1940 sprevádzkovali lanovku z Tatranskej Lomnice na Lomnický štít. Lanovka na 2 634 m vysoký vrchol držala niekoľko rokov svetový rekord.

To najlepšie v Tatrách

Väčšina turistov smeruje do Tatier za výletmi do prírody; predovšetkým do ich dolín a na vysoké štíty s krásnymi kruhovými výhľadmi. Tatry ponúkajú tiež niekoľko historických a umeleckých pamiatok a architektonických zaujímavostí, ktoré sú špecifické pre tento vysokohorský región. Prejsť všetky opísané lokality v tomto sprievodcovi si vyžaduje viacero dní, resp. opakované návštevy. V nasledujúcich riadkoch nájdete to najkrajšie, čo môžete v Tatrách vidieť a navštíviť.

Najkrajšie štíty Východných Tatier

Gerlachovský štít (s. 96 – 97)
Kriváň (s. 82 – 83)
Lomnický štít (s. 110 – 111)
Rysy (s. 92 – 93)
Slavkovský štít (s. 101)

Najkrajšie doliny Východných Tatier

Bielovodská dolina (s. 120 – 121)
Dolina Kežmarskej Bielej vody (s. 114 – 115)
Malá Studená dolina (s. 104 – 105)
Mengusovská dolina (s. 88 – 89)
Mlynická dolina (s. 86 – 87)

Najkrajšie východiská túr Východných Tatier

Štrbské Pleso (s. 36 – 43)
Starý a Nový Smokovec (s. 52 – 59)
Tatranská Lomnica (s. 64 – 69)
Ždiar (s. 74)

Najkrajšie doliny Západných Tatier

Juráňova dolina (s. 186 – 187)
Roháčska dolina (s. 178 – 181)
Tichá dolina (s. 160 – 161)
Žiarska dolina (s. 170 – 171)

Najkrajšie štíty Západných Tatier

Baník (s. 184 – 185)
Baranec (s. 168)
Bystrá (s. 164 – 165)
Sivý vrch (s. 176 – 177)
Tri kopy (s. 171)

Najkrajšie východiská túr Západných Tatier

Oravice (s. 155)
Pribylina (s. 151 – 153)
Zuberec (s. 156 – 157)

Príroda Tatier

Geológia

Tatry napriek svojej malej rozlohe nezaostávajú v porovnaní s inými svetovými vysokohorskými oblasťami. Je pozoruhodné, že na pomerne malom priestore sa vyvinuli také impozantné a rozličné formy štítov, brál, dolín, kamenných morí a ďalších typov útvarov. Tomu však predchádzal dlhý a zložitý geologický vývoj. Dnešný majestátny vzhľad Tatier je výsledkom stoviek miliónov rokov pôsobiacich a vzájomne súperiacich vnútorných a vonkajších činiteľov. Tatry boli vo svojej geologickej histórii striedavo horstvom, zarovnanou súšou, ale aj dnom tropického mora, v ktorom sa ukladali rôzne usadeniny. Tie sa postupne transformovali na pestrý súbor hornín. Pohyby litosferických dosiek spôsobili, že geologickú stavbu Tatier tvorí aj horninový materiál zo vzdialených oblastí. Karpaty, a teda aj Tatry, sú priamo súčasťou obrovského geomorfologického celku, známeho ako Alpsko-himalájska sústava.

Geologické obdobia Zeme a vývoj Tatier

* zjednodušený prehľad

570 mil.		500 mil.		440 mil.		410 mil.	
Prekambrium (predprvohory)			Paleozoikum (prvohory)				
Archaikum		Proterozoikum	Kambrium	Ordovik		Silúr	
vznik zemských sfér, prvé jednobunkovce a neskôr mnohobunkovce			kambrická explózia, rapidne rozšírenie rozmanitých mnohobunkových organizmov	vývoj bezstavovcov, mäkkyšov, prvé suchozemské rastliny		prvé cievnaté rastliny a čelustnaté ryby	

65 mil.		55 mil.		34 mil.		23 mil.		5,3 mil.		2,6 mil.		11 tis.		súčasnosť	
Kenozoikum (tret'ohory a štvrtohory)															
Svet															
Paleogén				Neogén				Kvartér							
Paleocén		Eocén		Oligocén		Miocén		Pliocén		Pleistocén		Holocén			
moderné cicavce, rozmach vtákov				vrcholía tektonické aktivity, antropogénza				vývoj rodu Homo (človek), z historického hladiska obdobia praveku, vymieranie megafauny, striedanie ľadových dôb		z historického hladiska neskorá doba kamenná (paleolit) až súčasnosť					
Tatry															
V Tatrách opäť došlo k zarovnávaní povrchu až boli opäť zaplavené morom.				Tatry boli definitívne vyzdvihnuté nad morskú hladinu, čím bolo ich územie opäť vystavené vonkajším faktorom.				Tatry boli v ľadových dobách pokryté ľadovcami, ktoré tvarovali ich súčasný reliéf.		V Tatrách sa roztopili ľadovce, stúpila hranica snežnej čiary nad ich výšku a nadobudli súčasnú podobu.					
posledné zaľadnenie Tatier (70 tis.) nálež vyliatku mozgovne z Gánoviec (105 tis.) zánik posledného ľadovca (8 tis.)															

Súčasná podoba Tatier sa začala rysovať asi v období mladších tret'ohôr, pred 15 až 20 miliónmi rokov. Za posledné približne dva milióny rokov tektonické pohyby spôsobili rozhodujúce zmeny, ktoré ovplyvnili dnešnú podobu Tatier. Vnútorne sily vyzdvihli pohorie ponad okolité hranice tak, že sa Tatry v ľadových dobách dostali ponad snežnú čiaru, myslenu hranicu snehovej prikrývky, nad ktorou sa netopí sneh (výška snežnej čiary sa mení s pribúdajúcou zemepisnou šírkou, ovplyvňuje ju aj blízkosť mora a pod.). V období štvrtohôr zaplnili tatranské doliny ľadovce, pričom sa predpokladá, že Tatry boli zaľadnené najmenej trikrát. Počas posledného zaľadnenia, ktoré začalo pred zhruba 70 000 rokmi a trvalo asi 60 000 rokov, sa škandinávsky pevninský ľadovec priblížil až do oblasti Tatier. Snežná čiara v oblasti strednej Európy klesla pod úroveň 1 700 m (v súčasnosti je snežná čiara mimo výšky Tatier), a tak tatranské doliny zaplnili ľadovce. V čase najväčšej ľadovej expanzie pokrývali ľadovce asi 15 000 ha. Najväčšie z nich sa nachádzali v Bielovodskej, Kôprovej a v Mengusovskej doline. Posledná doba ľadová sa skončila pred približne 10 000 rokmi. Počas otepľovania sa ľadovce z Tatier vytratili, ostal však po nich bohato členený povrch; majestátne vyformované štíty a doliny. Posledný z menších karových ľadovcov sa roztopil pred asi 8 000 rokmi. Pôvod ľadovca v oblasti Medenej kotliny ako pozostatku niekdajšieho zaľadnenia ostáva naďalej v rovine hypotézy, ktorej overenie by mohli doložiť len vrtacie práce.

mil.	360 mil.	290 mil.	245 mil.	210 mil.	145 mil.	65 mil.	
Paleozoikum (prvohory)			Mezozoikum (druhohory)				
Devón	Karbón	Perm	Trias	Jura	Krieda		
prvé prasičky, plavúne, obojživelníky	prvé veľké stromy, veľký obsah kyslíka v atmosfére, rozmach hmyzu, obojživelníkov, prvé plazy	nové formy rýb, ústup morí, rozvoj plazov	prvé dinosaury, vajcorodé cicavce, rozloženie superkontinentu Pangea	rozšírenie morí, rozmach dinosaurov, prvé vtáky, kvitnúce rastliny	vápencové formácie, rozmach dinosaurov a na konci ich vymieranie, diverzifikácia hmyzu		Svet
		Tatry predstavovali nízke horstvo, ktoré bolo postupne zarovňávané.	Tatry boli pokryté morom, usadzovali sa sedimenty. Morské dno nebolo stabilné, dochádzalo k jeho vyzdvihovaniu nad hladinu.		V Tatrách došlo k masívnemu horotvornému pochodu.		Tatry

Model dinosaura, ktorý pred asi 200 miliónmi rokov zanechal svoju stopu v Tichej doline, je vystavený Slovenskom národnom múzeu – Prírodovednom múzeu v Bratislave.

Tret'ohorný pieskovec starý asi 42 miliónov rokov so stopami morských živočíchov vystavený v Botanickej záhrade (Expozícia Tatranskej prírody TANAP-u) v Tatranskej Lomnici.

Granodiority sú najrozšírenejšou tatranskou vyvetou horninou. Vznikli krystalizáciou magmy stuhnutej hlboko pod zemským povrchom v mladších prvohorách pred 310 až 290 miliónmi rokov.

Viditeľné tektonické pukliny, ktoré vznikli popukávaním granodioritov pri vrásnení.